

УДК 342.95:351.745

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ ВНУТРІШНЬООРГАНІЗАЦІЙНИХ ПРИНЦИПІВ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Сергій ЧИРИК,

аспірант кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

SUMMARY

The article deals with concept and substance, features, value of intraorganizational principles of administrative activities of patrol police. Provided classification of principles of intraorganizational police activity. The above article classification of intraorganizational principles of administrative activities of patrol police, according to author, will simplify their choice in practice, will enable their to apply correctly. The article stated that only a comprehensive approach to establishing in-house implementation of administrative patrol police principles able to decide a number of theoretical and practical problems character, that appear before patrol police subdivisions in realization of their intraorganizational, administrative activity.

Key words: principles, patrol police, administrative activities.

АНОТАЦІЯ

У статті розглядається поняття та сутність, особливості, значення внутрішньоорганізаційних принципів адміністративної діяльності патрульної поліції. Наведиться класифікація внутрішньоорганізаційних принципів діяльності патрульної поліції. Наведена в статті класифікація внутрішньоорганізаційних принципів адміністративної діяльності патрульної поліції, на думку автора, спростить їх вибір на практиці, дозволить правильно їх застосувати. В статті зазначено, що тільки комплексний підхід до налагодження реалізації внутрішньоорганізаційних принципів адміністративної діяльності патрульної поліції здатний вирішити цілу низку проблем теоретичного і практичного характеру, які постають перед підрозділами патрульної поліції у здійсненні їх внутрішньоорганізаційної, адміністративної діяльності.

Ключові слова: принципи, патрульна поліція, адміністративна діяльність.

Постановка проблеми. Особливу роль у системі принципів адміністративної діяльності патрульної поліції України відіграють внутрішньоорганізаційні принципи.

Як справедливо наголошують І.П. Голосніченко та Я.Ю. Кондратьєв, адміністративна діяльність має різноплановий характер і поділяється на організаційну та зовнішньосистемну діяльність. Перший напрям адміністративної діяльності прийнято називати внутрішньосистемним або організаційним. Це діяльність, спрямована на упорядкування управлінських відносин, які виникають із питань організації самої системи та структури патрульної поліції, забезпечення необхідних умов для її функціонування. Управління системою патрульної поліції, або організаційна адміністративна діяльність, охоплює виконання функцій щодо вдосконалення структури служб патрульної поліції, їх апаратів, забезпечення кадрової роботи, фінансового та матеріально-технічного забезпечення, прийняття управлінських рішень із питань діяльності патрульної поліції та контролю за їх реалізацією.

Дуже цікавою є думка з цього приводу В.М. Плішкіна, який зазначає, що основне призначення будь-якої організації діяльності полягає в її забезпечувальному характері, тобто її основним завданням є забезпечення ефективної діяльності підрозділів патрульної поліції.

Актуальність теми визначається недостатнім дослідженням внутрішньоорганізаційних принципів адміністративної діяльності Національної поліції України в статтях, юридичній літературі.

Мета статті полягає в тому, щоб шляхом вивчення чинного законодавства, аналізу пріоритетних напрямів його реалізації компетентними суб'єктами визначити внутрішньоорганізаційні принципи адміністративної діяльності патрульної поліції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Особливу роль у системі принципів адміністративної діяльності

патрульної поліції України відіграють внутрішньоорганізаційні принципи.

Організація діяльності спрямована на формування в системі відповідних відносин і підтримання їх на належному рівні. Вона здійснюється за допомогою проектування організаційних структур, створення системи інформації, підбору, розстановки, навчання та виховання кадрів, координування діяльності, матеріально-господарчого, технічного, фінансового та інших видів забезпечення [2, с. 123].

Ми цілком погоджуємося з такою позицією авторів, тому що, на наш погляд, у їх визначеннях стисло відображені майже всі аспекти внутрішньоорганізаційної адміністративної діяльності патрульної поліції.

Використовуючи філософський метод розкриття поняття через зіставлення з йому подібним поняттям, пропонуємо під внутрішньоорганізаційними принципами адміністративної діяльності патрульної поліції розуміти врегульовані нормами адміністративного права виконавчо-розпорядчі, керівні ідеї, спрямовані на якісний відбір та підготовку особового складу до виконання службових обов'язків, удосконалення їх діяльності, створення належних умов для їх службової діяльності та підвищення ефективності діяльності патрульної поліції, які досягаються додержанням: принципу вільного доступу громадян до служби в патрульній поліції, принципу професіоналізму і компетентності, принципу науковості, принципу соціальної захищеності працівників патрульної поліції, принципу прогнозування та плановості, структурно-функціонального принципу і принципу внутрішньої взаємодії [1, с. 125–131].

Враховуючи предмет дослідження, вважаємо за необхідне зупинити свою увагу на кожному з перелічених принципів.

Існують певні обмеження, вони обумовлені необхідністю реалізації інших принципів адміністративної

діяльності патрульної поліції, у тому числі і внутрішньо-організаційних. Наприклад, чи зможе особа, яка не здатна за особистими якостями або у зв'язку з відсутністю освіти якісно виконувати покладені на неї завдання? Мабуть ні, а питання про реалізацію інших принципів адміністративної діяльності патрульної поліції, таких як принцип професіоналізму та компетентності, втрачають актуальність.

Отже, як позитивне слід відмітити, що існує певний баланс: з одного боку громадяни України мають вільний доступ до служби в патрульній поліції, з іншого – вони повинні відповідати певним, передбаченим законом, вимогам. Ми дійшли висновку, що принцип вільного доступу громадян до служби в патрульній поліції на законодавчому рівні безпосередньо не закріплений, але реалізовується підрозділами кадрового забезпечення Національної поліції України через виконання норм Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів УРСР від 29 липня 1991 р. № 114 [7].

Дуже важливе місце у системі внутрішньо-організаційних принципів адміністративної діяльності патрульної поліції посідає принцип професіоналізму і компетентності.

Проблемам професіоналізму працівників патрульної поліції приділяється особлива увага. Громадськість вимагає від працівників вказаних підрозділів удосконалення їх службової діяльності.

Проведений аналіз наукової літератури привів нас до висновку, що принцип професіоналізму та компетентності розглядався науковцями переважно у дослідженнях діяльності державних службовців.

У зв'язку з цим пропонуємо використати їх позитивний досвід з урахуванням особливостей проходження служби в патрульній поліції.

Як справедливо зазначає О.М. Борисюк, складний і динамічний характер сучасної правоохоронної діяльності, використання в ній новітніх інформаційних технологій, ускладнення завдань, які виконуються підрозділами, зростання відповідальності обумовлюють об'єктивну потребу в удосконаленні системи професійної підготовки майбутніх офіцерів патрульної поліції [6, с. 67].

Автор наголошує, що для характеристики професіоналізму фахівця сьогодні дедалі частіше вживається поняття професійної компетентності. Від рівня їхньої професійної компетентності, уміння швидко і правильно орієнтуватися у складних ситуаціях службово-професійної діяльності, ухвалювати та реалізовувати нестандартні рішення значною мірою залежить успішність виконання поставлених перед підрозділами патрульної поліції завдань.

Дуже цікавою є вказана думка автора, з якою неможливо не погодитися, адже акцентовано увагу саме на тих засадах, які відображають специфіку, притаманну особливостям проходження служби в патрульній поліції.

Що ж стосується нормативного закріплення принципу професіоналізму та компетентності, то, на жаль, у нормативно-правових актах, які тим чи іншим чином регламентують адміністративну діяльність патрульної поліції, він своєї фіксації не знайшов.

Єдиним нормативно-правовим актом в Україні, в якому закріплено принцип професіоналізму та компетентності, є Закон України «Про державну службу» [3, с. 42].

У статті 3 Закону визначено перелік основних принципів державної служби, до якого увійшов і принцип професіоналізму та компетентності.

Отже, враховуючи той факт, що служба в патрульній поліції має всі ознаки державної служби, пропонуємо керуватися принципом професіоналізму та компетентності й у

ході реалізації внутрішньо-організаційної адміністративної діяльності патрульної поліції.

Вважаємо необхідним закріпити принцип професіоналізму та компетентності у відомчих, нормативно-правових актах, адже реалізація цього принципу є підґрунтям для удосконалення організації і функціонування патрульної поліції.

Наступним у системі внутрішньо-організаційних принципів є принцип соціальної захищеності працівників патрульної поліції.

Торкаючись цього питання, не можна залишити осторонь проблему соціального захисту співробітників патрульної поліції, адже виконання покладених на них обов'язків у сфері захисту прав, свобод і законних інтересів громадян певною мірою залежить від рівня захищеності їх самих [159, с. 22–24].

Дійсно, чи може працівник патрульної поліції якісно виконувати покладені на нього завдання, постійно думаючи про свої соціальні проблеми? Напевно, ні.

Що ж стосується правової регламентації цього принципу, то він закріплений на двох рівнях: у Конституції України та в Законі України «Про Національну поліцію».

У Конституції України знаходять своє закріплення і загальні гарантії здійснення прав людини, і безпосередні гарантії здійснення права громадян на соціальний захист [3].

З іншого боку, розділ IV Закону України «Про Національну поліцію» передбачає соціальний захист працівників патрульної поліції [4].

У вказаному розділі зазначено, що держава гарантує працівникам патрульної поліції соціальний захист. Працівники патрульної поліції користуються пільгами при розподілі житла, встановленні квартирних телефонів, влаштуванні дітей у дошкільні заклади, вирішенні інших питань соціально-побутового забезпечення у порядку, передбаченому законодавством України.

Отже, як бачимо, проблем правового регулювання принципу соціальної захищеності працівників патрульної поліції немає, але проблеми його практичної реалізації залишаються не вирішеними.

Так чи інакше, ми вважаємо, що вирішення цих питань на пряму залежить від фінансування державою патрульної поліції.

Налагодженню оптимальної системи управління в патрульній поліції сприяє чітка послідовність і злагодженість у використанні всіх сил та засобів, яка є неможливою без якісного прогнозування і плановості такої діяльності.

Однією з фундаментальних праць, в яких докладно розглянуто принципи плановості та прогнозування, є робота В.М. Плішкіна, яка знайшла своє відображення у підручнику «Теорія управління органами внутрішніх справ» [8].

Як справедливо зазначає Ю.П. Битяк, одним із принципів, на якому ґрунтується методика планування, є принцип науковості [1, с. 224].

Принцип науковості в адміністративній діяльності патрульної поліції означає творчий, науковий підхід до вирішення питань і проблем, що виникають у зв'язку з її здійсненням. Науковість в адміністративній діяльності виражається у застосуванні наукових методик збору, аналізу і обробки інформації (даних) про стан злочинності та інших відомостей, які необхідні для успішної боротьби з правопорушеннями. Науковість передбачає ретельний аналіз інформації, виявлення актуальних проблем, прогнозування, програмування, перспективне планування боротьби з правопорушеннями, розробку оптимальних варіантів вирішення проблем, обрання

найбільш ефективних шляхів і засобів щодо виконання намічених у планах заходів. Він означає також використання висновків і рекомендацій науки в повсякденній практичній діяльності, вивчення й узагальнення власного досвіду, реалістичну об'єктивну оцінку наслідків прийнятих рішень для того, щоб вчасно виявити і застосувати все позитивне, що виправдало себе на практиці, а також творчо використовувати вітчизняний і зарубіжний досвід організації охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки [2].

Отже, принцип науковості передбачає трансформацію наукових здобутків у сфері адміністративної діяльності патрульної поліції у їх практичну діяльність, використання позитивного досвіду своєї діяльності, досвіду правоохоронних органів інших держав із метою оптимізації та вдосконалення діяльності патрульної поліції.

Наступним у системі внутрішньоорганізаційних принципів адміністративної діяльності патрульної поліції є структурно-функціональний принцип.

Існуючі об'єктивні фактори суспільного життя зумовлюють потребу постійного вдосконалення методів і прийомів управлінської діяльності, а також структурно-організаційних форм управління, в тому числі й у сфері адміністративної діяльності патрульної поліції [1].

Серед ключових проблем, від вирішення яких безпосередньо залежить ефективна діяльність органів внутрішніх справ, є неналагодженість взаємодії між їх підрозділами.

Цей негативний фактор не дозволяє раціонально об'єднати зусилля всіх підрозділів органів внутрішніх справ і з найбільшою ефективністю використовувати весь діапазон їх можливостей.

Що ж стосується нормативного закріплення принципу внутрішньої взаємодії, то безпосередньо в нормативно-правових актах він не відображений, хоча його ознаки мають місце у наказі МВС України від 28.04.2009 № 181 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергових частин органів і підрозділів внутрішніх справ України» [8], наказі МВС України від 28.07.1994 № 404 «Про затвердження Статуту патрульно-постової служби міліції України» [9].

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, необхідно зазначити, що реалізація принципу внутрішньої взаємодії

підрозділів патрульної поліції між собою потребує постійної уваги. Ми вважаємо, що тільки комплексний підхід до налагодження реалізації принципу внутрішньої взаємодії здатний вирішити цілу низку проблем теоретичного і практичного характеру, які постають перед підрозділами патрульної поліції у здійсненні їх внутрішньоорганізаційної, адміністративної діяльності.

Список використаної літератури:

1. Адміністративне право: підручник / Ю.П. Битяк (кер. авт. кол.), В.М. Гарашук, В.В. Богуцький та ін.; за заг. ред. Ю.П. Битяка, В.М. Гарашука, В.В. Зуй. – 2-ге вид., переробл. та допов. – Х.: Право, 2012. – 656 с.
2. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина: підруч / за ред. О.П. Рябенко. – Х.: вид-во Харків. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. – 256 с.
3. Адмиралова И.А. Принципы административной деятельности полиции и их реализация в сфере обеспечения прав и свобод граждан / И.А. Адмиралова // Государство и право. – 2015. – № 1. – С. 39–48.
4. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015. № 580-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2015. – № 40–41. – Ст. 379. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
5. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 254к/96-ВР.
6. Борисюк О.М. Характеристика професійної компетентності офіцерів ОВС / О.М. Борисюк // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ // Серія психологічна. – 2014. – Вип. 1. – С. 67–76.
7. Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ України // Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 29 липня 1991 р., № 114.
8. Про організацію діяльності чергових частин органів і підрозділів внутрішніх справ України, направленої на захист інтересів суспільства і держави від протиправних посягань: наказ МВС України від 28 квіт. 2009 р.
9. Про затвердження Статуту патрульно-постової служби міліції України: наказ МВС України від 28 лип. 1994 р., № 404. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0213-94>.